

23. međunarodno arhivsko savjetovanje *Arhivska praksa 2010.*

Tuzla, Bosna i Hercegovina, 30. rujna - 1. listopada 2010.

Arhiv Tuzlanskog kantona i Društvo arhivskih zaposlenika Tuzlanskog kantona organiziraju u Tuzli tradicionalno svake godine u listopadu međunarodni arhivistički skup *Arhivska praksa*. Godine 2010. skup je održan 30. rujna i 1. listopada. Na vrlo dobro organiziranom savjetovanju bilo je prisutno oko 150 sudionika i izlagača iz Albanije, Austrije, BiH, Hrvatske, Kosova, Mađarske, Rusije, Slovenije, Srbije i Ukrajine.

Organizatorima je prispjelo stotinjak radova, od čega je izlaganja održalo 35 autora. Izlaganja su, s obzirom na temu kojom se bave, raspoređena u tri veće skupine: *Vrednovanje arhivskih poslova*, *Zaštita arhivske građe u nastajanju* i *Aktualna pitanja arhivske teorije i prakse*.

Mina Kujović (*Vrednovanje arhivskih poslova u Arhivu BiH*) ističe kako je arhivsko zanimanje veoma zahtijevan i težak posao, ali nedovoljno cijenjen od društva i neadekvatno nagrađen od države. Živana Heđbeli (*Za koga? Za narod!?!*) piše kako je dostupnost gradiva temelj demokracije. U Republici Hrvatskoj korisnici arhivskog gradiva čine 0,158% populacije. Istraživanje korisnika arhiva do sada nije provedeno. Od 19 državnih arhiva njih 7 nema vlastitu web stranicu. Arhivski zakon određuje besplatno korištenje arhivskog gradiva i obavijesnih pomagala, što u praksi nije slučaj. Azem Kožar u izlaganju *Demokratizacija ili etatizacija arhivske djelatnosti BiH* ističe kako je u poslijeratnom razdoblju (od 1995) napisano više tekstova koji se tiču stanja, razvoja te profesionalnosti i autonomnosti arhivske struke u BiH, od kojih su neki afirmativni, ali je bilo i onih koji su ukazivali na određene nelogičnosti, nedorečenosti, politizaciju i sl. Gdje se danas, 15 godina nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma, s aspekta demokratizacije razvojnih tokova, nalazi arhivska djelatnost BiH, pitanje je koje traži čvrst odgovor. Stevan Mačković (*Mesto i uloga Istorijskog arhiva Subotica u realnoj lokalnoj i virtualnoj svjetskoj zajednici*), pokušava opisati stvarni položaj Arhiva Subotice u svjetlu odnosa koji proistječu iz njegove utemeljenosti u lokalnoj zajednici, kao međuopćinske ustanove kulture i potencijala što mu se pružaju u virtualnom okruženju, a omogućeni su dostignućima IT-a. Darko Rubčić (*Podizanje kvalitete upravljanja arhivskom djelatnošću*) bavi se pitanjem poboljšanja kvalitete rada u arhivima. Naglasak stavlja na suradnju s lokalnom zajednicom, predlaže metodologiju pristupa i nudi određena rješenja. Izet Šabotić (*Neke karakteristike odnosa države i društva prema arhivskoj djelatnosti u BiH*) daje neke osnovne naznake mjesta i uloge arhiva u društvu, ukazuje na činjenicu da arhivi u obavljanju redovne djelatnosti rješavaju brojne važne zadaće od interesa za državu i društvo. No, očigledno je da odnos društvene zajednice prema arhivima nije adekvatan i nije u skladu s vrijednošću poslova koje arhivi obavljaju. Arhivska je djelatnost od strane države uglavnom minimalizirana i marginalizirana. Jusuf Osmani (*Nova organizacija arhivske službe na Kosovu*) daje kraći informativni pregled organizacije arhivske službe na Kosovu. Državna agencija Arhiva Kosova je centralna i samostalna institucija arhivske službe Kosova u okviru Vlade Republike Kosova.

Branko Bubenik (*Nemoguća misija: stručno obrazovanje AV arhivista*) ističe kako stručno obrazovanje audiovizualnih arhivista u svijetu i kod nas nije pratilo di-

namičan razvoj televizije, što je prouzročilo veliku štetu TV arhivima. Složenost poslova i brze promjene IT i TV tehnologije zahtijevaju od TV arhivista interdisciplinarno znanje, uz dobro organizirano stalno obrazovanje, što se često, zbog krive kadrovske politike prema potrebama TV arhiva, pokazuje kao nemoguća misija. Gašper Šmid i Žarko Štrumbl (*Obrazovanje arhivara i arhivista u Republici Sloveniji*) u kratkom radu predstavljaju stanje i postupke na području stručnog i dodatnog stručnog obrazovanja arhivara i arhivista u Republici Sloveniji koji rade s dokumentarnom i arhivskom građom. Čota Katona (*Šezdeset godina sistemskog obrazovanja arhivista u Mađarskoj*) predstavlja osnovne karakteristike obrazovanja arhivista u Mađarskoj te daje povijesni presjek sustava obrazovanja od Austro-Ugarske do danas. Obrazovanju arhivista se ne poklanja dovoljna pažnja. U novije se vrijeme proces obrazovanja odvija na Katedri za pomoćne povijesne znanosti, pod okriljem Sveučilišta „Etveš Lorand“, gdje se izučava arhivistika kao struka, na obrazovnom stupnju master (MA), a kandidati dobivaju zvanje arhivist. Mileva Milošević (*Arhivski radnik na raskršću arhivističke teorije i prakse*) govori o arhivskom radniku uopće, o njegovoj ulozi i značaju u arhivskoj teoriji i praksi, te prikazuje sadašnje stanje, pojedine nedostatke i probleme stručnog kadra u arhivima Republike Srbije. Branko Antelj (*Arhivistički stručni ispiti u zakonima u BiH*) nastoji istaknuti zakonska i podzakonska rješenja u oblasti arhivističkih stručnih ispita, neujednačenosti u načinu polaganja, kao i određeni vid diskriminacije s obzirom na (ne)priznavanje položenog stručnog ispita u različitim područjima BiH.

Jovan P. Popović (*Privatna arhivska građa /privatni arhivi/ i njeno korištenje*) ističe kako su tranzicijom obuhvaćene sve države bivšeg socijalističkog sustava. Postavlja se pitanje koje su ingerencije arhiva prema arhivskom i registraturnom građivu koje tranzicijskim postupkom iz društvenog odnosno državnog vlasništva prelazi u privatno, ako to nije izričito zakonom propisano? Peter Pavel Klasinc (*Arhivistika za registraturu*) daje pokušaj prikaza onog znanja, uputa i preporuka, koje bi arhivisti iz nadležnih arhiva trebali prenositi na zaposlene (arhivare) u registraturama. Obim potrebnog znanja je veći nego što se ponekad misli. Jugoslav Veljkovski (*Problem valorizacije, arhiviranja i čuvanja medicinske dokumentacije. Iskustva Istorijskog arhiva Grada Novog Sada*) prikazuje na koje se sve probleme nailazilo prigodom analize stanja arhivskog gradiva medicinskih ustanova primarne zdravstvene zaštite. Donosi orijentacijski popis gradiva, temeljen na jedinstvenim metodološkim načelima, statističkim i medicinskim standardima koje propisuje Svjetska zdravstvena organizacija, kao i na ranijim iskustvima. Eduard Zaloshnja (*Sinteza praktičnog rada valorizacije vezane za organizaciju poslova ekspertize dokumenata u arhivima*) govori o postupcima vrednovanja arhivskoga gradiva u Republici Albaniji, utvrđenima posebnim odredbama arhivskog zakonodavstva. Krešimir Ibrišimović (*Važnost sređivanja gradiva prilikom stečaja/likvidacije*) ističe kako je kod stečaja bitno definirati status arhivskoga gradiva koje je prigodom stečaja najčešće nesređeno, pa je bitno pristupiti njegovu sređivanju, izlučivanju bezvrijednog dijela te smještaju trajnog gradiva u arhiv, sud ili jedinicu lokalne samouprave. Željko Marković (*Prijem istorijske građe registratura u postupku stečaja - između teorije i prakse - iskustva Istorijskog arhiva Užice*) govori kako zbog stanja u privredi te povećanog broja stečajeva, arhivi često na sebe preuzimaju ulogu misionara na području zaštite arhivskoga gradiva. Gjergj Çaprazi (*Kontrola i metodološka asistencija, važni faktori u profesionalnoj klasifikaciji zaposlenih u arhivističkoj službi*) daje osnovne karakteristike primjene kontrole i metodološke asistencije u Generalnoj direkciji arhiva u Albaniji. Posebno je ukazano

na program, ciljeve i doprinos kontrole i metodološke asistencije na planu poboljšanja stručnosti i zaštite u oblasti arhivske struke u Albaniji.

Omer Zulić (*Zaštita fotografske građe u nastajanju i njena historijska vrijednost*) govori o značaju fotografija kao povijesnog izvora, neophodnosti njihove zaštite, naročito u primarnoj fazi dok su u posjedu stvaratelja i imatelja, osobito fizičkih osoba i obitelji. Miroslav Novak (*Arhivska praksa u kompleksnim arhivskim informacijskim sistemima*) predstavlja četiri osnovna modela informacijskih sustava: neformalizirani, formalizirani, standardizirani i globalizirani. Sva četiri modela stalno postoje unutar arhivskih ustanova u isto vrijeme te su u međusobno osjetljivom i dinamičkom odnosu. Predstavljeni su odabrani arhivski stručni problemi koji proizlaze iz zahtjeva za uspostavljanjem složenih informacijskih sustava. Nada Čibelj (*Digitalizacija arhivske građe - zašto i kako?*) naglašava kako je izrada reprodukcija priznata metoda zaštite izvornika, a digitalizacija je postala veoma praktičan i kvalitetan način pripreme reprodukcija. Helen Tytarenko i Dušan Špajzar (*OCR tehnologije - novi korak u digitalizacijskom procesu*) ističu kako je za mnoge organizacije prelazak s upravljanja papirnom dokumentacijom na elektronički sustav jedan od ključnih problema. Danas su e-sustavi sigurni i laki za korištenje, a cijena im je prihvatljiva.

Mihail Larin i Natalia Tasic (*Integracija arhivskog informacijskog prostora Ruske Federacije na bazi jedinstvenog klasifikatora*) ukazuju na značaj i ulogu automatiziranih tehnologija u procesu izgradnje jedinstvenog informacijskog prostora ruskih arhiva. Posebna se pažnja poklanja pitanju izrade posebnog klasifikatora dokumentarne informacije (EKDI) AF RF, njegovoj strukturi i značaju, imajući pri tome u vidu univerzalni karakter klasifikatora i mogućnosti njegove primjene, kako u lokalnim tako i u integralnim bazama ruskih arhiva. Na taj se način putem klasifikatora pojednostavljuje proces pristupa informacijama, a učinci su znatno bolji. Zdenka Semlič Rajh (*Problematika stvaranja deskriptora kod popisivanja sadržaja arhivske vrijednosti*) iznosi kako se arhivisti koji rade s gradivom susreću s problemima stvaranja deskriptora i pitanjima izgradnje različitih tezaurusa, uporabe napredne klasifikacije te izradom kazala. Metodološke probleme koji su se pojavili svaki je arhivist rješavao sam, što uz uvođenje novih informatičkih rješenja više nije prihvatljivo, učinkovito i racionalno. Potrebno je uspostaviti i standardizirati smjernice za kreiranje deskriptora i tezaurusa, koji će biti pogodni kako za korisnike tako i za arhiviste. Klavdija Halimić (*Propisno zakonsko elektronsko čuvanje dokumenata u Sloveniji*) ističe kako ponuđači usluga za uspješno i pravno valjano čuvanje dokumentarne i arhivske građe moraju ući u postupak kojim Arhiv Republike Slovenije provjerava sukladnost ponuđene opreme ili usluge elektronskog čuvanja s važećim propisima. Selma Isić (*Informatizacija arhivske djelatnosti u BiH - stanje i perspektive*) iznosi kako je pitanje informatizacije arhivske djelatnosti u BiH jedno od trenutno najaktualnijih pitanja arhivske struke. Era informatizacije dovela je do potrebe modernizacije i ubrzavanja procesa arhivskoga rada, ali i do bržeg i jednostavnijeg pristupa mogućnosti informatizacije. Martin Stürzlinger (*Jedan arhivski informacijski sistem za BiH*) predstavlja *ScopeArchiv* TM sustav koji pokriva sve standardne radne funkcije arhiva i ujedinjuje ih u jedinstveni sustav.

Hatidža Fetahagić (*Značaj digitalnih arhivskih i bibliotečnih fondova i zbirki za korisnike - primjer Arhiva TK Tuzla*) skreće pažnju na neophodnost digitalizacije i mikrofilmiranja arhivskog i bibliotečnog fonda arhiva. Mirjana Lepić-Marinković

(*Internet stranica kao komunikacijski kanal Arhiva TK*) ističe kako Arhiv u Tuzli ima svoju web stranicu, koja se može još unaprijediti, što bi pridonijelo većem broju korisnika i boljim vezama s javnošću. Nenad Predojević (*Izrada naučno-informativnih sredstava u arhivima Vojvodine, njihova daljnja opravdanost i mogućnost njihovog unapređenja*) iznosi iskustva vojvodanskih arhivista u izradi analitičkih inventara. Vojvodanski su arhivisti u 40 godina rada izradili preko 100 izdanja znanstveno-obavijesnih pomagala o arhivskoj građi. Erika Žilić-Vincetić (*Iskustvo obrade nekonvencionalnoga gradiva u DA u Osijeku*) temelji svoj rad na fotografijama i dokumentarnom filmu koje je DA u Osijeku, zbog velike količine gradiva i potražnje od strane korisnika, krajem 2007. počeo analitički obrađivati. Saneta Andrović (*Stanje sačuvanosti i arhivističke sredenosti fondova obrazovanja u Arhivu TK*) govori o 61 arhivskom fondu iz područja obrazovanja, koji čine oko 30% ukupne količine gradiva u Arhivu. Almira Alibašić (*Arhivska terminologija u BiH: višejezični rječnik arhivske terminologije - iskustva na izradi rječnika u Jesenskoj arhivističkoj školi u Trstu 2007-2009*) bavi se problematikom standardizacije arhivske terminologije kao jednog od preduvjeta za uključivanje u međunarodne arhivske tokove. Marko Landeka (*Publiciranje dokumenata iz 18. stoljeća na njemačkom jeziku*) obrađuje problematiku priređivanja dokumenata 18. stoljeća pisanih njemačkim jezikom i goticom. Dosadašnja pravila egdotike latinskih dokumenata prihvatljiva su i za publiciranje njemačkih tekstova, treba ih prihvatiti i sačuvati, a za ostale pronaći kvalitetna rješenja.

Odabrana izlaganja sa Savjetovanja objavljena su u časopisu *Arhivska praksa* 13(2010). Časopis objavljuje radove sa skupa u svom prvom dijelu, a drugi dio tradicionalno donosi jedan rad prenijet iz nekog drugog časopisa. Ove godine to je rad Zdenke Semlič-Rajh *Princip provenijencije i kreiranje - Raskorak između arhivske teorije i slovenačke arhivske prakse*. Treći dio časopisa (*Iz građe*) donosi sedam priloga koji tretiraju raznovrsnu povijesnu i demografsku problematiku. Četvrti dio (*Prikazi i ocjene*) daje 6 analiza publikacija iz BiH i Rusije, a zadnji dio (*Izvjestaji*) 7 izvješća vezanih uz aktivnosti arhivista BiH.

Živana Heđbeli